

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Pöytäkirja

VN/25525/2023

28.3.2024

Kansallisen demokratiaohjelman työryhmä, kokous 3.

Aika 25.3.2024 klo 13–15

Paikka OM, Eteläesplanadi 10, nh Julkisuus

Osallistujat

(varajäsen suluissa):

- (x) Johanna Suurpää, oikeusministeriö (puheenjohtaja)
- (x) Henni Axelin, opetus- ja kulttuuriministeriö (varapuheenjohtaja)

- (-) Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö
- (-) (Jyrki Jauhiainen)

- (x) Sanna Malkki, valtioneuvoston kanslia
- (-) (Risto Alatarvas)

- (x) Pekka Hukka, ulkoministeriö
- (-) (Lotta Valtonen)

- (x) Hanna Helinko, sisäministeriö
- (-) (Maarit Nikander)

- (x) Timo Tuovinen, puolustusministeriö
- (-) (Eijaliisa Kettunen)

- (x) Markku Mölläri, valtiovarainministeriö
- (-) (Katju Holkeri)

- (-) Aki Tornberg, opetus- ja kulttuuriministeriö
- (-) (Janne Savolainen)

- (x) Antonia Husberg, maa- ja metsätalousministeriö
- (-) (Sami Tantarimäki)

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

(-) Eero Salojärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
 (x) (Hanna Laurila)

(x) Johanna Huovinen, sosiaali- ja terveysministeriö
 (-) (Riikka Pellikka)

(-) Heta-Elena Heiskanen, ympäristöministeriö
 (-) (Pekka Harju-Autti)

Sihteeristö:

(-) Anna Mikander, opetus- ja kulttuuriministeriö
 (x) Liisa Männistö, oikeusministeriö
 (x) Nina Suorsa, oikeusministeriö
 (x) Maija Mielonen, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat:

(-) Anna Bruun, työ- ja elinkeinoministeriö

Asialista

- 1 **Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen**

Kokouksen puheenjohtaja Johanna Suurpää avasi kokouksen klo 13.02. Todettiin läsnäolijat.
- 2 **Esityslistan hyväksyminen**

Hyväksyttiin muutoksitta.
- 3 **Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3.1)**

Hyväksyttiin pöytäkirja julkaistavaksi Hankeikkunassa.
- 4 **Valtioneuvoston periaatepäätöksenä annettavan demokratiaohjelman valmistelu (liitteet 4.1, 4.2)**

Liisa Männistö esitteli sidosryhmäkuulemisten, bilateraalitapaamisten ja työryhmän kommenttien perusteella muokatun luonnoksen valtioneuvoston periaatepäätökseksi.

Helmi-maaliskuun aikana sihteeristö on järjestänyt useita kuulemis- ja keskustelutilaisuuksia eri sidosryhmille demokratiaohjelman teemoista: tutkijakuuleminen (8.2.), verkkotyöpaja demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisestä (4.3.), verkkotyöpaja nuorten osallisuudesta ja alueellisesta yhdenvertaisuudesta kunnissa ja hyvinvointialueilla (7.3., yhteistyössä Nuorisovaltuustojen Liitto Nuva ry:n kanssa), työpaja Nuorten hyvinvointialueiden tulevaisuus -tapahtumassa (8.3., yhteistyössä Nuva ry:n ja STM:n kanssa), hybridityöpaja lasten ja

nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta (21.3., yhteistyössä Allianssi ry:n kanssa).

Sihteeristö on keskustellut demokratiaohjelmasta myös valtion nuorisoneuvoston (14.2.), maaseutupolitiikan neuvoston (16.2.), kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan (6.3.) ja etnisten suhteiden neuvottelukunnan (7.3.) kanssa. Lisäksi puheenjohtajisto ja sihteeristö ovat käyneet osastopäällikkötason bilateraalikeskusteluja demokratiaohjelman sisällöistä kuuden sektoriministeriön (TEM, OKM, VNK, VM, UM ja STM) kanssa. Kirjallisia kommentteja on saatu useilta eri tahoilta, mm. Sitralta ja tutkijoilta.

Keskusteltiin luonnoksesta valtioneuvoston periaatepäätökseksi. Todettiin, että tavoitelinjaukset tulisi vielä muotoilla yleisemmälle, strategisemmalle tasolle. Periaatepäätöksen toimeenpanemiseksi on myöhemmin tarkoitus laatia demokratiaohjelman toimeenpanosuunnitelma, jossa esitetään konkreettiset toimenpiteet. Tilannekuvaan ehdotettiin lisättäväksi tietoa äänestysaktiivisuudessa havaituista alueellisista eroista (vrt. tavoitelinjaus 1). Erilaisten alueiden erityiskysymykset ja olosuhteet tulisi tilannekuvassa tunnistaa ja kuvata.

Todettiin myös, että demokratiaohjelmalla on yhtymäkohtia moniin muihin valtioneuvostotasoisiihin ohjelmiin ja strategioihin. Nämä yhteydet tulee kuvata periaatepäätöksessä (tai sen liiteaineistossa) selkeästi ja teemoiltaan tai sisällöiltään yhteneväiset linjaukset ja myöhemmin toimenpiteet tulee sovittaa yhteen.

Tavoitelinjausta 5 (osallistumis- ja kuulemistoimien systemaattinen vaikuttavuuden arviointi, mittaaminen ja seuranta) pidettiin liian yksityiskohtaisena. Tavoitelinjaus 6 (monikanavaiset osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet) ehdotettiin siirrettäväksi osioon 3.4 (keskustelukulttuuri). Tavoitelinjaukseen 9 (demokratian ja ihmisoikeuksien käsittely mm. siviilipalveluskoulutuksessa) ehdotettiin kirjattavaksi myös ihmisoikeuksia ja kansainvälistä humanitääristä oikeutta koskeva koulutus varusmiespalveluksessa, upseerien eri koulutustasoilla sekä myös vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä. Pohdittiin, tulisiko informaatiovaikuttamisen torjunnasta lisätä oma tavoitelinjauksensa. Tavoitelinjaukseen 15 tulee lisätä EU-ulottuvuus tai vaihtoehtoisesti tulee lisätä oma tavoitelinjaus EU-yhteistyöstä.

Lisäksi todettiin, että joitain luonnoksessa käytettyjä termejä (mm. inklusiivisuus, puntaroiva demokratia) tulee selkeyttää.

Todettiin valmisteluajataulu: periaatepäätösluonnos esitellään OM:n poliittiselle johdolle keskiviikkona 27.3. ja tavoitteena on viedä luonnos STOH-minry:n käsittelyyn huhtikuun lopulla.

5 Muut asiat

Pekka Hukka kertoi edellisellä viikolla Etelä-Koreassa järjestetystä demokratiahuippukokouksesta (*Summit for Democracy*), jonka pääteemoja olivat demokratia ja teknologia sekä tekoäly ja sen mahdollisuudet ja riskit. Suomesta huippukokoukseen osallistui mm. tasavallan presidentti.

6 Seuraava kokous

To 16.5.2024 klo 9–11 (huom. aika muuttunut)

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.06.